

Seyit Narin - Sur Belediyesi Eş Başkanı

Diyarbakır sadece Diyarbakır'da yaşayan insanların kenti değildir. Farklılıklarıyla, zenginlikleriyle, çok dinli bir kent olması nedeniyle, buraya gelen her yurttaşın kendini bir parça Diyarbakırlı hissetmesini arzuluyoruz. Her gelen yurttaşımız da bu duyguyu yaşıyor. Herkesin kendinden bir parça bulduğu Diyarbakır'a hoş geldiniz.

Fırat Anlı - Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Eş Başkanı

Şairin dediği gibi "seni anlatabilmek seni, okyanusun dibine varana, bir kibrit çöpüne." Bir şehri anlatmak yürek ister, cesaret ister, hele bu şehir Diyarbakır ise yüreğiniz daha heyecanla atar. Ne bizim kelimelerimiz buna yeter, ne de sinevizyonlar; hele Metin Hocanın karşısında Diyarbakır'ı anlatmak ayrı bir cesaret ister. Ama bu şehir, hikâyelerini anlatmak istiyor. Bu şehir hikâyelerini herkesle paylaşmak istiyor. Yanındaki, yöresindekiyle, bu coğrafyayla, ötesindekiyle paylaşmak istiyor, yüreğini Karadeniz'e açmak istiyor, İç Anadolu'ya, Ege'ye, Akdeniz'e, Marmara'ya, Trakya'ya, dahası Kafkasya'ya, Balkanlara ve Orta Doğu'ya! Eğer bu bir kervansa, biz Diyarbakır olarak, Amed olarak, bu kervanı Haziran'a kadar önemli bir kavşaktan geçirerek, tüm dünyaya, bütün halklara, bütün insanlara ulaştırmak istiyoruz. Bu inancımızı ve heyecanımızı paylaştığınız için ve bizleri yalnız bırakmayıp, bu akşam varlığınızla Diyarbakır'ı onurlandırarak, bizlerle birlikte olduğunuz için hepimize gerçekten tekrar tekrar teşekkür ediyoruz. Birbirimize o kadar ihtiyacımız var ki... Bu sözler yarınlara döşenmiş kardeşlik köprüleri olacak, yürek ezgileri olacak. Artık bu coğrafyada ağıtların değil, halayların, horonların, mutluluğun paylaşıldığı günlerin başlangıcı olacak. Hele yanı başımızda yaşananları gördükçe hepimizin buna dört elle sarılmamız gerekiyor.

Biz bugün burada Diyarbakır'ı konuşuyoruz ama inanın ki, Amida Höyüğü kazıldığında, konuştuğumuz çoğu, belki insanlığın tarihi değişecektir. O kadar da değil, Silvan'ın Malabadi köprüsü de, Hassuni mağaraları da, surları da burada konuşulabilmeliydi. Yine Eğil'in kral mezarları, peygamber kabirleri de, Lice'nin ashabı keyfi de, Kermik'in sinagog kalıntısı da... Burası öyle bir şehir ki, her bir katmanında başka bir dünya, başka bir yaşam ve başka bir medeniyet var.

Bir Diyarbakırlının yanında Diyarbakır surlarını, Diyarbakır kalesini asla ve asla Çin Seddi ile karşılaştırmayın. O bir settir, Diyarbakır'ınki bir yaşamdır. Bir plastik sanatlar şaheseridir. Bir medeniyetler buluşmasıdır. Bir kitabeler manzumesidir. Diyarbakır'la yaşıt şehirler, bugün birer antik şehir olarak gidip gezdiğiniz yerlerdir. Efestir, Phaselistir, Ninovadır. Diyarbakır'da ise sokağa çıktığınızda kadınlar yaşamın içindedir, çocuklar, ihtiyarlar, herkes bu şehrin içinde kendi diliyle, kendi inancıyla, kendi kimliğiyle, kendi gelenekleriyle yaşamaya devam eder. Son söz olarak, bu şehirde yaşamış, bu şehirde taş üstüne taş koymuş, bu şehrin bugüne gelmesine emek vermiş, hangi medeniyet, hangi kimlik, hangi inançtan olursa olsun herkesi, huzurlarınızda hürmetle ve minnetle yadediyorum. Allah hepsinden razı olsun diyorum. Ve Haziran ayı, sadece Diyarbakır'ın değil, sadece Amed'in değil, hepimizin başarısı olsun, yüreklerimizde geleceğe dair umutların yeni bir bileşkesi olsun. Hepinizi en içten duygularıyla, sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Gültan Kışanak - Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Eş Başkanı

Amed halkı adına, Diyarbakır adına hepimize hoş geldiniz diyorum. Tarihi Kentler Birliği'nin her buluşması, her toplantısı heyecan vericidir. Ama biz Diyarbakır olarak önemli bir kavşaktayız, kalemizi ve surlarımızı, Hevsel Bahçesini Dünya Kültür Mirası Listesine yazdırmak için bir yolculuğa çıktık. Bu

yolculukta bizi yalnız bırakmadınız, konuğumuz oldunuz, dostluğunuzu gösterdiniz. Bu kenti hep beraber sahiplenebileceğimiz önemli bir toplantıyı organize edip buralara kadar geldiniz. Bize verdiğiniz bu destek için her birinize bir kez daha teşekkürlerimi sunuyorum.

Biraz önce eş başkanımız kentimizi anlatırken, ne kadar anlatsak eksik kalacağını söyledi. Gerçekten de bu kent anlatılamaz, yaşanır. Sizler de bizimle birlikte Diyarbakır'ı hissetmek için, tarihten günümüze bu yolculuğa tanıklık etmek için buraya geldiniz. Diyarbakır bütün bir insanlık tarihinin ayak izlerini taşıyor. Otuzdan fazla medeniyetin şehrimizde bıraktığı izleri takip edebiliyoruz. Bu kolay rastlanabilir bir durum değildir. Diyarbakır dünyadaki yerleşmeler içinde çok ender rastlanan bir yere sahiptir. İnsanlık tarihinin başlangıcına tanıklık etmiş ilk yerleşimlerin kurulduğu bir kenttir. Çeşitli kazılarda, dile kolay, tam 12 bin yıl öncesine ait kalıntılar açığa çıkartılmıştır. Kent yaşamı burada 8 bin yıl boyunca kesintisiz devam etmiştir. Ve biz bugün, böylesine büyük bir tarihsel mirasın sorumluluğunu taşıyoruz. Ama bugün burada yalnız değiliz, bu yola da yalnız çıkmadık zaten. Diyarbakır Tarihi Kentler Birliğinden kurucu üyelerinden biridir. Tarihi ve kültürel mirasımızın geç farkına vardık ve gecikme yüzünden bazı değerlerimizi kaybettik. Şimdi onları yeniden yerine koymak bizlerin görevidir. ÇEKÜL Vakfı ve Tarihi Kentler Birliği'nin bu bilincin oluşmasında inanılmaz emekleri vardır. Sayın Metin Hocamızın bu konudaki emekleri hiç birimizin, hiçbir sözle tarif edemeyeceği kadar değerlidir. Bizler bu fani dünyada gelip geçiciyiz, ancak yapacaklarımızla ve yaptıklarımızla tarihe bir not düşebilirsek ne mutlu bize. Bunun için gayret ediyoruz. Şu kısa ömrümüzde, bu kentin 8 bin yıllık tarihine saygı göstererek, onu geleceğe taşıyacak ve koruyacak adımları atabilirsek, kendimizi bir parça mutlu ve bahtiyar hissedebiliriz.

Değerli misafirlerimiz, bu kent sadece tarihi eserlerinden ibaret değildir. Bunların her biri hala canlıdır, yaşamaktadır. Bu kentin asıl özelliği budur. Belki tarihi binalara, tarihi eserlere sahip başka kentler de var. Ama bu şehirde bunların her birini hala yaşıyor, hissedebiliyoruz. Bu kent çok katmanlı, çok kimlikli, çok kültürlü, çok zengin bir kenttir. O nedenle diyoruz ki, Diyarbakır'ı, Amed'i, surlarımızı, Hevsel'i ne kadar paylaşırsak o kadar çoğalacak. Biz sizlerle paylaşmaya hazırız. Sizler de bugün bu paylaşımda ortak olduğunuzu bize hissettirdiniz. Onur verdiniz bize, bu kente gelip bizlerle birlikte bu tarihsel mirasın sorumluluğunu taşıma cesaretini ve gayretini gösterdiniz. Bir kez daha her birinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Değerli misafirlerimiz, tarihi ve kültürel mirasımızın, yaşayan değerlerimizin korunması, kullanılması, eksiklerinin tamamlanması ve dünyayla buluşturulması için 2000 yılından bu yana bir gayret devam ediyor. 2000 yılında Diyarbakır Surları ve İç Kale'nin geleceğe taşınması için ÇEKÜL Vakfı ile belediyemiz arasında bir protokol imzalandı. Ve o gün, bu gündür her gün bir adım daha ilerleyerek bu noktaya geldik. Sur diplerini temizledik. Tarihi kalemizi daha görünür hale getirdik ve korunması yolunda önemli bir adım attık. Yine iç kalemizin restorasyonu bugün tamamlanma noktasına gelmiştir. Tüm dünyayla ve insanlıkla paylaşımaya açılacak noktaya gelmiştir. Diyarbakır bu 2000 yılında UNESCO Dünya Kültür Mirası geçici listesine alındı. 2011 yılında Diyarbakır Kalesinin ve Hevsel Bahçelerinin koruma alan sınırı belirlendi ve çalışmalarımız başladı. 2012'de alan yönetimi çalışmaları başladı ve 2014 yılı Şubat ayında alan yönetimi planımız tamamlandı. Dosyamızı oluşturduk. Kültür Bakanlığımızın aracılığıyla, bütün kurumlarımızın elbirliğiyle, işbirliğiyle, bu süreci UNESCO'ya taşıdık. Bu süreçte başardığımız önemli bir şey vardı. Hem hükümetin, hem Kültür Bakanlığımızın, hem kentimizdeki kamu kurumlarının, yerel yönetimlerin, ÇEKÜL Vakfının, Tarihi Kentler Birliğinin, bilim insanlarının, sivil toplum örgütlerinin ve tüm halkımızın sahiplendiği bir süreç oldu. Bu elbirliği bizi güçlendirdi. Elbirliğiyle yapılan şey eksik olmaz. Herkes elinden gelen gayreti gösterdi. Haziran ayında

bu doğrultuda bir karar verilecek. Biz umuyoruz ve biliyoruz ki, oradan olumlu bir karar çıkacak. Bugün değerli hocamız Metin Hoca önemli bir Şey söyledi. Evet, biz bütün gayretimizi ortaya koyduk. Ama UNESCO da bilmeli ki, UNESCO'nun da Diyarbakır'a ihtiyaı var; onlar da bize bir teklif getirsin demiŐti. Son derece yerinde bir belirlemedir. Umuyorum bu yaklaŐım, Haziran ayında kentimizin kıymetini tüm dünyaya tanıtılabilecek bir kararla sonuçlanacaktır.

Yarın alan yönetimi planımızı, yaptıklarımızı, eksiklerimizi, yapmamız gerekenleri hep beraber tartıŐacađız. Ve Tarihi Kentler Birliğiyle UNESCO sürecinde daha iyi bir adım atmak için yola koyulacağız. Ben Diyarbakır adına, bu kentin sırlarını taŐlarında saklayan Kaleler adına, Hevsel Bahçeleri adına, Hassuni mağaraları adına, peygamber mezarları adına, Çayönü, Hodiktepe ve sayamadığım binlerce tarihi ve kültürel varlığımız adına hepinize bir kez daha hoş geldiniz diyorum. Kendi evinize geldiniz, insanlığın evine geldiniz, medeniyetler beŐiđine geldiniz, barıŐın, özgürlüğün, kardeŐliđin kentine geldiniz. Hoş geldiniz!

Prof. Dr. Metin Sözen / ÇEKÜL Vakfı ve TKB DanıŐma Kurulu Başkanı

Bu kentte 50-60 yıl boyunca sayısız toplantıda, yoğun çabaların, değerlendirmelerin içinde yer aldım. Bir bakıma bu kentin tarihinin bir parçası oldum sayılır. Buranın koruma tarihinin ilk gününden günümüze kadar, bütün olumlu ve olumsuz yanlarının arka planını bilen biriyim. Bugün başladığımız UNESCO yolculuğu, sevgili BaŐkanın söylediği gibi, UNESCO için bir katkı. Geçtiğimiz aylarda burada yapılan UNESCO toplantısı çok baŐarılı geçti. Hiçbir belediye başkanımız UNESCO'ya girerken böyle bir süreci yaŐamadı. UNESCO süreciyle ilgili tüm kentler, konuyla ilgili kim varsa Diyarbakır'a davet edildi. Açık seçik tartıŐarak, zaaflarımızı ve yanlıŐlarımızı birlikte görüŐme Őansına sahip olduk. Orada da söyledim UNESCO temsilcilerine, buradaki birçok arkadaŐımız tanıktırlar. UNESCO'nun tüm dünya ülkelerine uyguladığı ölçtüler, tuzu kuru ülkelerin olanakları ve becerileriyle ortaya koyduğu değerlendirmeler karşısında, uygarlık tarihinin yazıldığı bu bölgenin sorunları, zorlukları, kaynak sıkıntılarını aŐarak ulaŐtıđı koruma politikası, onlardan daha kutsaldır dedim. Geçmiş yıllarda UNESCO'nun baŐkanlıđını yapmıŐ olan kiŐi geldi ve bana 'Ben bunlara baŐkanlıđı da anlatamadım' dedi. Türkiye'nin de içinde yer aldığı dünya uygarlık tarihi eğer tekrar yazılacaksa, tarafsız ve doğru yazılacaksa, başka kaygılarla yazılmayacaksa, bu coğrafyayı anlatmaktan başka yol yoktur. Şu anda Batman'da, Botan suyunun kenarındaki kazıları yürüten Profesör Refik İnce dostum ki Şu anda en yaŐlı arkeoloğumuzdur, o da buralarda çalıştı. Ve sonuçta ortaya çıkan varlığı, hepimizin içtenlikle gurur duyacağımız Şekilde, dünyadaki özel bir coğrafyada, bize bırakıldığının bilinciyle korumak zorundayız.

Sayın BaŐkan her kesimden insanla beraber olduk dedi. Bu olmadan koruma olamaz. Bir Şehrin dıŐarıdan seyirci kaldığı bir durumda bu büyük miras ayağa kaldırılamaz. Çünkü yoğunluğu o kadar büyük, o kadar gediklerle dolu ki, tarih bu bilinmeden yazıldığı zaman, eksik yazılmıŐ olacaktır. Sorumluluğu bu kadar büyük olduğu için, sıradan bir koruma politikasıyla ilgili değerildir. Tarihin doğru anlaŐılması, kültürün özümsenmesi, varlık nedenimize katılması, eğitimimizin bir parçası olması, iŐte bunlar beraberliğin getirdiği temel ilkelerdir. Her yerde konuŐma yapıyorum, en çok konuŐma yaptığım yer burası. Bugün anlatılanlara ise ekleyecek bir Őeyim yok. Çok güzel anlattılar her Őeyi, köyüne ilçesine kadar bütün zenginliklerini sergilediler. Fakat güçlü sahiplik, bizim de sahipliğimizin katılmasıyla mümkündür. Merkezi hükümetin buraya bir memur kılığında bakmaması lazımdır. Burası içtenlikle göreve soyunmuŐ, içtenlikle özverili, içtenlikle tarihin doğru yazılmasını isteyenlerin toplandığı yer olmak zorundadır.

Bu sene ağır bir programdan geçiyor Tarihi Kentler Birliği. Bu konuyu burada, bu günlerde ele almamızın çok özel bir nedeni var. Bizim UNESCO Dünya Miras Listesine girmemiz, beraberliğimizi gösterdiğimiz zaman olacaktır. Burası hak etmiştir, ama sorunlar, kaynaklar, geçmişteki olaylar nedeniyle burayı biz yeteri kadar koruyamıyorsak, el verin de korumayı beraber büyütelim. Kenarda durmanın bir anlamı yok. Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da tarih çok başka bir boyuttadır. Buradaki çeşitliliği batıda bulamayacağımıza ve Türkiye'yi bir bütün olarak gördüğümüze göre, biz kaynağın da, aklın da, birikimin de eşit dağıtılmasını istiyoruz. Bize bir belde belediyesi üye ise, büyükşehirle aynı değerdedir, aynı büyüklük ve saygınlıktadır. UNESCO Diyarbakır'ı doğru değerlendirirse tarihe geçer ve bu meseleyi saygıdeğer bir şekilde dünyaya armağan eder. Bunu bir tehdit anlamında söylemiyorum. Batılı doğulu kim olursa olsun, doğruyu açıklıkla söylemek zorundayız, düşündüğümüzü doğru aktarmak zorundayız.

Diyarbakır toplantısı duyurulduğu günden itibaren sekreteryaya arı gibi çalıştı. Demek ki bu coğrafyada kendini anlatan bir Diyarbakır, kendini doğru anlatan kentler var. Dün Antep'le başladığımız, şimdi Adana'da devam ettiğimiz, Mardin'de toparlamaya çalıştığımız, Urfa ve Diyarbakır ile ele aldığımız büyük kültür coğrafyasını, Yukarı Mezopotamya'yı onurlu bir biçimde ayağa kaldırmak amacımızdır. Mardin toparlandı, Antep toparlandı, Adana şimdi başlıyor, Diyarbakır UNESCO sürecinde örnek oluyor. Doğu Anadolu'da UNESCO'ya girmiş tek bir yer yok. Bu bir değerlendirme yanlışı. Uluslararası politikalar bu kadar mı tek taraflı çalışır? O sebeple bu toplantı son derece önemlidir.

Bu toplantıdan dönüşte Tarihi Kentler Birliği ÇEKÜL Akademi ile birlikte "Alan Yönetimi" deneyiminden geçmiş, bilimsel birikim kazanmış eğitimcilerle eğitime başlıyor. Önümüze getirdikleri alan yönetimi ise, o zaman bunu öğrenip, doğrusunu yapıp, zaman kazanmalıyız. Urfa bir an evvel yapmalı, Antep sırada, fakat Diyarbakır bu kadar zor giriyorsa, onların girmeleri daha zor olacaktır. Birbirimizle ittifak yapmak zorundayız. Bilgi aktarmak zorundayız. Doğru bir yöntemle önlerine çıkmak zorundayız.

İkinci bir handikap var. UNESCO Miras Listesine girmiş ülkelerle ilgili haritaya baktığınızda, İtalya ve Fransa'nın kıpkırmızı lekelerle ağırlıkta olduğu görülüyor. Ama dünyanın uygarlık merkezlerinden Diyarbakır hala "aday", böyle şey olmaz. O yüzden biz de onların düzenlerini biraz değiştirmek zorundayız. Bunun başarılmasını temenni ediyoruz. İçtenlikle yaptıkları çabalara çok teşekkür ediyoruz. Çok zor koşullarda geldiler, hepsini aştılar, bundan sonra tüm kurum ve kuruluşlarla UNESCO boyutunda hep birlikte ortak bir isim vermek zorundayız. Bu dönem eğitimler doldu ama Tarihi Kentler Birliğinin üye belediyeleri "Alan Yönetimi"ni ısrarlı izlesinler, dikkatli izlesinler. Belediye başkanlarımıza buradan rica ediyorum, alan yönetimiyle UNESCO'ya girsinler, girmesinler yine alan yönetimi gerekli. Yalnız UNESCO süreci için değil, ama burada başkanlarımız o seminere gönderecekleri kişinin, devamlı olarak belediye bünyesinde yer alacağını ve sonuna kadar orada görev yapacağını bilerek seçip göndermeleri lazım. O yetmişlik bize çok zaman kazandıracaktır. Kaynakları kötü kullanmamaya özen gösterelim. Belediye başkanları veya meclislerinin bazen üçüncü sınıf adama birinci sınıf iş verdiklerini duyunca çok kötü oluyorum. UNESCO düzeyinde bir işi o düzeyde yapacaksınız. O bakımdan eşim, dostum, amcaoğlum yok. O işi kim biliyorsa, o işin hangi kolunu biliyorsa onunla el sıkışmak zorundayız.

Bugün gördüğümüz, bana doğal gelen misafirperverlik ve sıcak karşılamanın Türkiye'nin bütün kentlerinde aynı sıcaklıkta devam etmesini istiyoruz. Çünkü bu sene dünya sıkıntılı günlere giriyor, her yerde bir şeyler oluşuyor, ama unutmayın ki cebinizdeki kimlikten çok yaşadığınız kimliğin ne kadar

değerli olduğunu, dünyaya kendimizi anlatacak tek yol olduğunu bilmek zorundayız. Belleğinizi sağlama alıp, beraberliğinizi güçlü kılp, kültür öncelikli bir Türkiye gündeminin bu toprakların öncelikli tek gündemi olduğunu bilmek zorundayız.

Yusuf Ziya Yılmaz - Samsun Büyükşehir Belediye Başkanı

Bu sabah Diyarbakır'a geldiğimiz andan itibaren, zamanı iyi kullanma düşüncesiyle, tarihi birikimlerimizi tek tek ziyaret edelim, onları görelim, konuşalım, istişare edelim istedik. Sağ olsunlar, ÇEKÜL Vakfı başkanımız, Büyükşehir Belediye Başkanımız, saygıdeğer misafirlerimiz ve beraberimizdeki arkadaşlarımızla birlikte, Diyarbakır'da bir uygarlıklar dizisini, adeta bir çeyiz sandığında biriktirilmiş, servi ağaçları gibi sıralanmış o muhteşem, o güzelim tarihi birikimi tek tek ziyaret ettik, gördük. Neolitik çağdan Hitit'e, Hitit'ten Roma'ya Bizans'a, Osmanlı'ya, oradan modern Türkiye Cumhuriyetine kadar gelen süre içerisinde 30'a yakın uygarlığın imzalarını taşıyan eserleri gördük. Bu muhteşem eserlerin arasında bir yüzük taşı gibi duran kalemizi gördük. Büyükşehir Belediye Başkanlığımızı ziyaret ettiğimizde, Haziran ayında yapılacak Paris toplantısına birkaç ay önceden hazırlık yapıp, karar toplantısına bütün ağırlığımızla katılma kararı aldık. Paris'te, insanlık tarihinin en büyük miraslarından birisi olan, bizim söylememize gerek kalmadan UNESCO'nun kıymetini bilmesi gereken, bu kararı bu kadar geciktirmiş olmanın ayıbının ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmamız gerektiğinde görüş birliğine vardık.

Değerli arkadaşlarımız, hakikaten önemli bir işi yapıyoruz. Türkiye'de son 30 yılda bu konuda büyük katkısı olan Metin Sözen hocama huzurlarınızda bir kez daha şükranlarımı sunuyorum. Tarihin, kültürün ve kentsel ölçekte uygarlık tarihinin birikimlerini bütün ayrıntılarıyla ortaya koymada ve tarihi değerlerimizi korumanın bilincinin Türk insanında oluşmasında katkısı olan hocama bir kez daha teşekkürlerimi sunuyorum. Artık bana göre tarihi birikimin değerinin bilinmemesi gibi bir sorun yok. En küçük bir belde belediye başkanımız bile, bir küçük tarihi eseri açığa çıkartmanın önemini, onu bir ata yadigarı, insanlık tarihinin bir hatırası ve birikimi, çeyiz sandığındaki bir anı gibi korumasını biliyor. Fakat bunun gereğinin yapılmasıyla ilgili büyükşehir belediyeleri de dahil, zorluklar çekiliyor. Bu sıkıntıların başında da kaynak yetersizliği geliyor. Kaynak yetersizliklerini de nasıl aşmamız gerektiğini belki de bu toplantılarda tartışmamız lazım. Emlak vergilerinden aldığımız paylarla, bu büyük dönüşümü gerçekleştirmekte güçlük çektiğimizi biliyoruz. Emlak vergilerinden toplanacak paylarla Türkiye gibi adeta başından sonuna kadar tarih dolu bir Anadolu yaylasının tarihi değerlerinin ayağa kaldırmak mümkün değil. Belediyelerimizdeki mevcut kaynakların buna yetmesi mümkün değil. Biz bunların çok kısa sürede açığa çıkarılmasını ve insanlığın kullanımına sunulmasını istiyorsak eğer, bununla ilgili mutlaka devletimizin ve hükümetlerimizin de bu konuya yeni kaynaklar bulmak konusunda arayış içerisinde olmaları lazım. Değerli arkadaşlarım, 5 milyon TL lik bir proje düşünün, bunun sadece 500.000TL'si proje bedeli oluyor. Biz de sadece bu proje bedelini tedarik edebiliyoruz. İyi projeyi de iyi ellere yaptırmak lazım, iyi proje olmayınca iyi eser de ortaya çıkmıyor. İyi bir eserin ortaya çıkması için en azından bir projenin yapım bedelinin %10'u kadar olan bir proje bedelini belediyeler olarak bizim bulmamız lazım. Bunu bulamayacak durumda olduğumuzu söylemek istemiyorum. Ancak bugün Diyarbakır'da gördüğüm bu büyük hazinenin restorasyonunun yapılması ve ayağa kaldırılması sürecinde yeni kaynaklar bulmak, bu kaynakları aktif bir şekilde harekete geçirmemiz gerektiğini düşündüm. Arkadaşlar, işiniz gerçekten çok, belediyelerinizin ve yerel yönetimlerinizin işi sadece tarihi değerlerinizin açığa çıkarılması ve bunların insanlığın kullanımına sunulması değil. Veya bu bilinci geliştirerek, bu büyük turizm potansiyelinin kullanıma dönüştürülmesi için gerekeni yapmak değil. Şehirlerimizin ihtiyaçları her geçen gün biraz daha büyüyor. İnsanlarımız

dünyanın gelişmiş ülkelerindeki şehirleri de görüyorlar ve bizden talep ediyorlar. Bu işlerin yapılabilmesi ile ilgili çok fazla gayret gerektiğini bir kez daha bugün sizlerle beraber ben de burada hissettim.

Ahmet Dalkıran - Diyarbakır Vali Vekili

Tarihi Kentler Birliği Türkiye’de çok önemli bir amaç üstlendi. Belirlediği politikalar, stratejiler, temel başlıklar, gerçekten bizler için birer çerçeve teşkil ediyor. Bugüne kadar yaptığımız bütün çalışmalarda ÇEKÜL Vakfının ve Tarihi Kentler Birliğinin oluşturduğu temel hedeflere bizler de elimizden geldiği kadar uymaya ve pratik etmeye gayret ediyoruz. Diyarbakır’da son 4 yıldır alan yönetimi başkanlığımızın kurulmasından itibaren çok önemli bir süreç yürütülüyor. Projenin bütün paydaşlarıyla birlikte, Kültür ve Turizm Bakanlığının himayesinde, Büyükşehir Belediyesiyle birlikte, ilimizin sivil toplum örgütleriyle birlikte, dinamik, güzel bir süreç geçirdiğimize inanıyorum. Bu sürecin sonunda mutlaka mutlu sonu yakalayacağız. Diyarbakır’da tarihi ve kültürel mirasın korunmasına dair yoğun çalışmalar yapılıyor. Özellikle İç Kalede son 10 yıldır hummalı çalışmalar yapılıyor. Yaklaşık 30 milyon TL’lik bir iç kaynak oluşturuldu. Bu önemli mirası insanlığın hizmetine sunmak için artık son aşamaya geldik. İç Kaleyi, Güneydoğu Anadolu Bölgesinin en büyük açık hava müzesini, vatandaşlarımızın ve bütün dünyanın hizmetine sunmak çalışıyoruz. Metin Hocamızın önerileriyle Diyarbakır Surları için bir bilim heyeti kuruldu. Surların geleceğe taşınması için elimizden geleni en iyi şekilde yapacağımıza söz veriyoruz.